

Samkønnet sex i et historisk lys¹

Af Lektor Ph.D. Carsten Elmelund Petersen, (cep@dbi.edu) Dansk Bibel-Institut

Indledning

Det er ikke et nyt fænomen, at der er mennesker af samme køn, der har seksuelle forhold til hinanden. Religionsforskeren Dag Øistein Endsjø siger, at der altid har været ”vidt udbredte forestillinger om mennesker som helst unngår seksuell omgang med personer av modsat kjønn”.²

Der tales meget om venskab og kærlighed som legitimering af parforhold blandt bøsser og lesbiske, men reelt ønsker de en legitimering af deres seksuelle handlingsliv under ordnede anerkendte forhold, så den sidste rest af dårlig samvittighed kan blive udrenset. Den fulde humanistiske udgave af dette er det rene kønsneutrale parforhold. Man vil ikke medgive, at Skaberen fra begyndelsen har skabt mand og kvinde forskelligt således, at kønspolariteten kan gå i samspil (altså både med- og modspil). Klassisk kristendom har med støtte i bibelteksterne altid holdt fast i, at manden og kvinden er skabt forskelligt, og at den eneste legitime seksuelle samlivsform er den monogame heteroseksuelle ægteskabsform, altså ægteskabet mellem en mand og en kvinde.³ Der forudsættes for min del, at ægteskabet er 1) kærlighedens fællesskab, 2) en ramme om seksuallivets udfoldelse og 3) stedet for slægtens videreførelse. Man bør bemærke sig rækkefølgen, som, jeg mener, kan udledes af det bibelske tekstmateriale.⁴

Begrebet samkønnet sex handler om seksuelle handlinger, seksuelle forbindelser og forhold mellem personer af samme køn, uanset hvilken historisk ikklædning det har. I 1990'erne var der mange, der fremstillede sagen således, at homoseksualitet først var noget, der dukkede op i slutningen af 1800'tallet. Det er den homoseksuelle person og det homoseksuelle parforhold, som hævdes at være nyt. I dag foreligger der meget faglitteratur, hvor begreber som homoseksualitet og biseksualitet frisk og frejdigt bruges på noget, der skete både i oldtiden og middelalderen. For at undgå det begrebsmæssige pindehuggeri vælger jeg min egen emne-definition, nemlig:

¹) Bearbejdet manuskript fra foredrag ved høring i Bethesda, København d. 31. maj 2010. Foredraget prætenderer ikke at være primærforskning med læsning af primærlitteratur på originalsprogene fra oldtiden.

²) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, pp. 94

³) Det er monogamt ifølge de normative tekster i skabelsesberetningen. Det bruges singularis, når der tales om, at en mand forlader sin far og mor (ikke mødre) (1 Mos 2,24). Det er denne normative tekst, som både Jesus (Matt 19,5) og Paulus griber tilbage til (Ef 5,31). I den gammeltestamentlige tidsalder tillod Gud polygami, men det var aldrig udtryk for Guds oprindelige skabervilje.

⁴) Dagens foredrag er arrangeret af Evangelisk Luthersk Netværk, og pointen er dels at skabe debat, men også at

Samkønnet sex.

De historiske aspekter er kun relevante for den aktuelle stillingtagen. Derfor er det ikke en stringent historisk fremstilling. Men det, som trækkes frem, er netop valgt, fordi det er en del af den aktuelle debat.

Dispositionen for det følgende er:

Aktuel status

Historisk perspektiv: Glimt fra oldtiden

Historisk perspektiv: Glimt fra kirkehistorien

Aktuel Status

Lov om registreret partnerskab blev vedtaget i 1989. I midten af 1990'erne blev et udvalg nedsat af de danske biskopper. Dette udvalg leverede en rapport,⁵ som mødte en del kritik. Et alternativt udvalg kom med en rapport, omtalt som "den grønne rapport".⁶ Derefter blev biskoppernes svar, at der kunne foretages en gudstjenestelig markering af registrerede partnerskaber, der er indgået på rådhuset. I året 2009 blev der indgået 12.180 vielser i folkekirken, og der blev indgået 18.630 borgerlige vielser, mens der blev indgået 390 registrerede partnerskaber.⁷

I Norge har Stortinget vedtaget ny kønsneutral lovgivning angående ægteskab/partnerskab, der er trådt i kraft.⁸ Men der er pr. juni 2010 ingen kønsneutral liturgi i Den norske kirke.⁹

I Sverige har lovgiverne i 2009 indført et kønsneutralt partnerskab, og kort efter indførte Svenska Kyrkan ny kønsneutral liturgi.¹⁰

Den aktuelle status er, at der på mange planer ideologisk, politisk og kirkelige er stærke kræfter, der vil indføre en kirkelig vielse af par af samme køn i Den danske Folkekirke, og argumentet er, at der ønskes en ligestilling, så diskrimination undgås.

levere modforestillinger og argumenter imod en påtænkt anerkendelse af de homoseksuelle parforhold.

⁵) Niels Thomsen m.fl.: *Registreret Partnerskab, Samliv og Velsignelse*, (Århus stift) Århus 1997.

⁶) Carsten Elmelund Petersen m.fl. *Kærligheden glæder sig ikke over uretten*, Fredericia 1996, pp. 7-39 eller den elektroniske version: <http://www.dbi.edu/Portals/0/Homofilirapport.pdf> pp. 2-41.

⁷) *Kristeligt Dagblad* 24. april 2010, p.1.

⁸) <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/homofile-og-lesbiske/felles-ekteskapslov---ikraftttredelse-og-.html?id=509376>

⁹) <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=9269>

¹⁰) http://www.svenskakyrkan.se/Kyrkomotet/Skrivelser/Uppladdade_filer/e826a353-2d9f-4513-8e1a-

Diskriminering af andre end monogame heteroseksuelle ægteskaber?

I 1990'erne var Landsforeningen af Bøsser og Lesbiske meget aktive. I dag er denne forening omdannet til Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner. En undergruppe er Bigruppen, som er et socialt netværk for biseksuelle mellem 15 og 115 år.¹¹ Hvis man af pragmatiske grunde håber, at man kan stoppe den påståede diskriminering af homoseksuelle ved ikke at anerkende partnerskaber på lige fod med ægteskaber, så tager man fejl. I midten af 1990'erne var tre lesbiske kvinder med i et tysk TV-program, og de ankede over, at de, som lesbisk trekant, ikke kunne få deres samliv registreret, og at de ikke alle tre kunne stå hvid brud i den forbindelse.¹² Der vil fortsat komme grupper, der oplever sig diskrimineret, ikke kun lesbiske trekantforhold, biseksuelle trekantforhold, men også klassisk polygame familier, som i mange andre lande har ret til den samlivsform.

Historisk perspektiv: Glimt fra oldtiden

I Europa og Nordamerika bruger mange mennesker i kirkeligt regi enorme ressourcer på at arbejde for ligestilling mellem ægteskabet og samkønnede partnerskaber, og det giver ofte reaktioner fra kirkerne i Den tredje Verden, som ikke har samme holdning til denne ligestillingstendens. På forskningsfronten angående homoseksualitet var Michael Foucault (død 1984) det store navn i 1980'erne, mens John Boswell var 1990'erne betydeligste forfatter (død 1994). I forskerkredse er begge forskeres teser blevet diskuteret, og disse har mistet betydning. Forskningens stjerne i 2000'erne er Bernadette Brooten, hvad angår sex i oldtiden. Brooten siger, at "Det er i antikkens kultur man for eksempel må lete etter de oprindelige årsakene for hvorfor kirker i Nordeuropa og Nord-Amerika i dag er mer opptatt av homoseksualitet enn nogen annen form for seksuel aktivitet". Det er derfor kritikverdigt, at seksuelle krænkelser og overgrep udført af gejstlige, og at seksualiseret overgrep og partnervoldtægt i ægteskab og hjem overhovedet finder sted blandt mennesker der kalder sig kristne.¹³ Der er i det aktuelle kirkeliv en veludviklet evne til at overse sådanne forhold, mener Brooten.

[574ea02f4dc4.pdf](#)

¹¹) Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner (jf. <http://www.lbl.dk/>). Bigruppen (jf. <http://www.lgbt.dk/index.php?id=120>).

¹²) Nævnt af Jesper Langballe: Som mand og kvinde, *Tidehverv* 1995/3, pp. 56-66.

¹³) Bernadette J. Brooten: Naturen, loven og det almindelige – En systematisk analyse av tidlige kristne forestillinger om seksualitet, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken*, (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, p. 73.

Det er indlysende, at hun har ret i, at det er påvirkning fra den klassiske græske og romerske oldtid, der ikke er gjort op med, som fører kirken på sidespor i dag. Alene af den grund at der i NT er advaret imod nogle, som tydeligvis påvirket af græsk filosofi vil forbyde ægteskab, som det skabergode, som det er (1 Tim 4,3), viser en modstrid mellem Bibelen og en stor kirkes aktuelle status. Det er imidlertid ikke blot en bestemt kirke, der er ramt, det er et generelt problem for kirkerne i den vestlige verden.

Påvirkningen fra den græske filosofi har ført teologien og kirken ind i et blandingsprodukt mellem bibelsk tænkning og græsk filosofi, som er årsag til Den romersk-katolske Kirkes stædige pukken på cølibatet for præster. Efter min opfattelse er det også påvirkning fra den græske tænkning, som har givet slagside i den teologiske opfattelse af seksualitet og ægteskab op gennem historien, og som forstærkes af Foucaults fejlagtige tese i 1980'erne, og som stadig fremføres af en række folk i debatten om samkønnede parforhold.

I oldtidens Grækenland

Ud fra emnet samkønnet sex vil vi tage fat på det historiske perspektiv ved at trække noget af den faglitteratur frem, som foreligger om den klassiske oldtid. Der er en del at sige om samkønnede forhold i oldtidens Grækenland og Rom.

Ekskurs: Pæderasti overlapper homoseksualitet

I de filosofiske akademier havde den voksne pæderastiske filosof (*erastes*) seksuelle forhold til store drenge og unge mænd (*eronomos*).¹⁴ I den græske oldtid kaldes det drengeskærlighed. Men de drenge/unge mænd, der var attraktive som objekter for drengeskærligheden, var typisk 12-18 år.¹⁵ Det er næppe entydigt, for det er også blevet hævdet, at en mandsperson først er eronomos, så erastes og så fra 25-årig gift.¹⁶ Det gjaldt oldtidens Grækenland, hvor den passive part i det pæderastiske forhold både kunne være under og over det, der betragtes som den kriminelle lavalder i Danmark anno 2010. I oldtidens Rom var det muligvis anderledes. Allan Lund beskriver de attraktive drenge for pæderastiske forhold i Rom, at de var i alderen 15-18 år.¹⁷ Man kan derfor ikke afskrive oldtidens pæderasti i dag som udtryk for pædofili, der er kriminaliseret, fordi dets objekt er børn under 15 år. Der er givetvis en række mellemregninger som ikke skal undersøges her, men det må noteres, at oldtidens pæderasti overlapper både pædofili og homoseksualitet i moderne forstand.

¹⁴) Begge begreber - *erastes* (elskeren) og *eronomos* (den elskede) - er afledninger af ordet *eros*, som betyder begær. Det er samme problemstilling, der er nævnt i 1 Kor 6,9 om dem, som udøver unaturlig utugt, og dem, som lader sig bruge til den.

¹⁵) Steffen Kiselberg: *De gamle grækere og den nye mand – Græsk homoseksualisme og platonisk kærlighed i idehistorisk og kønspolitisk belysning*, (Musæum Tusculanum Forlag) København 1982, pp. 11 og 35.

¹⁶) Ole Thomsen: Mandligt og kvindeligt i grækernes liv, *Kritik* 65, p. 9.

¹⁷) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 66.

Det er Homers skrifter fra den græske oldtid, der er udgangspunktet for Aalbæk-Nielsen. ”Ægteskabet er indstiftet, fordi en mand må have en hustru til at passe huset og føde sine legitime børn”. Passionen udfoldes gerne uden for ægteskabet. Hustruen var gift, og hun var derved befriet fra at føle sig ensom, mens manden havde en bredere horisont. For kvinden var brylluppet en overgang fra ”natur” til ”kultur” og hustruen måtte ofte kun forlade hjemmet ved religiøse festligheder og begravelser, skriver Aalbæk-Nielsen.¹⁸ Manden ejede kvinden, og hustruen var underordnet, og ægteskabets formål var børneavl. Sådan var det græske aristokratiske samfund for de frie mænd. Han kunne have forhold til andre kvinder eller til drenge, men det er forbudt for hustruen at have forhold til andre end manden. Manden havde et seksuelt forhold til hustruen, og tillige ofte også til konkubiner (medhustruer), hetærer (længerevarende forhold) og prostituerede. Men, siger Aalbæk-Nielsen, for ”de græske mænd var et kønsligt forhold til kvinder og mænd ikke et enten-eller, men et både-og, og alligevel var der heller ikke tale om et biseksuelt forhold i moderne forstand”.¹⁹

Pæderastien var en af mulighederne i oldtidens Grækenland, og det var for den frie mand, (ikke for kvinder, slaver og børn). Samfundet var jo aristokratisk. Pæderasti kommer sprogligt af pais (dreng) og erastes (elsker). Drengeskærlighed var formelt forbudt i Grækenland, men alligevel var det udbredt i skik og brug. Det fandtes dels i form af prostitution og dels som et led i opdragelsen af de unge mænd, og som sådan var pæderastien en del af pædagogikken. I Sparta var pæderastien en integreret del af kulturen.

Xenophon skriver i *Lakedaimonernes statsforfatning II*, om at ”i Bøotien, hvor den voksne og drengen er forenet i et rigtigt ægteskab”, men i Elis handler det bare om et øjeblikks forelskelse”, men andre steder i Grækenland er det anderledes. Lykurg har overbevist folkene i Lakedaimon om at pædagogik er godt, men pæderasti er skamfuldt, så man skal holde sig fra det, altså fra samkønnet sex. Der var pæderasti i flere bystater, men det var omdiskuteret, for som det siges ”men i mange stater forbyder loven ikke, at man begærer børn”.²⁰

Ekskurs: Polyteisme og variationsseksualitet

En konsekvens af pæderastien kunne ses i den græske mytologi, hvor guderne lignede det samfund, som de var guder for. ”Når den græske homoseksualitets oprindelse må søges længere tilbage end Homer, skyldes det, at det vrirler med homoseksuelle forhold i den græske mytologi. 33 af de græske guder var aktive homoseksuelle, heriblandt de fornemmeste af dem, Zeus og Apollon, om end de også havde med kvinder at

¹⁸) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 43 og 70.

¹⁹) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 43, 70-72 og 93.

²⁰) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 73.

gøre”, skriver Aalbæk-Nielsen.²¹ Nu er guderne i det gamle Grækenland ofte magter, højere magter, vejrguder osv. Men det er personificerede ved navne og menneskelige træk. Der var 33 guder, der var aktive pæderaster, og Steffen Kiselberg kalder det en guddommeliggørelse af pæderastien.²²

Det er diskuteret meget, om Paulus kendte den græske verden. Han var jøde af Benjamins stamme (Rom 11,1 og Fil 3,5), men alligevel født med romersk statsborgerskab (ApG 22,25-29), så han har haft et vist kulturelt/tværkulturelt niveau, når han tager afstand fra samkønnet sex i generel form (Rom 1) og i specifik form (1 Kor 6,9 og 1 Tim 1,10). I de paulinske breve advares imod mytologien (1 Tim 1,4, 4,7 og 2 Tim 4,4). Paulus har næppe været så uvidende, som mange har villet gøre ham til.

Seksualitet i oldtidens Grækenland er den frie herres aktivitet, og derfor blev den aktive pæderasti accepteret, mens kvindernes seksualitet var uvæsentlig. Det handlede simpelthen om forholdet mellem den dominerende og den dominerede. Aalbæk-Nielsen siger, at det er anderledes end nutidens heteroseksuelle og homoseksuelle forhold, der hviler på ligeværd.²³ Men hvorfra kommer lighedstanken, for i kristendommen er der ikke ligeværd mellem ægteskab og samkønnet partnerskab?

Mellemregningen er, at Paulus i sin beskrivelse af ægteskabet netop betoner ægtefællernes ligeværdighed og gensidighed, og det er i modstrid med den gældende opfattelse i den græsk-romerske verden. Det gør Paulus flere gange udtrykkeligt i 1 Kor 7, og denne ligeværdighedstanke er på kollisionskurs med den aristokratiske græske tænkning. Paulus skriver, at en ægtemand skal give sin hustru, hvad han skylder hende, og omvendt. Der er ikke tvivl om, at det er erotisk kropslighed, der er tale om, for Paulus forklarer, at en mand råder ikke over sit eget legeme, men det gør hans hustru (1 Kor 7,3-4). Endvidere siger Paulus til ægtefolk, at de ikke må holde pause i seksuallivet, med mindre det sker efter gensidig aftale. Hvis der skal være pause, så skal de være ”blevet enige om det for en tid” (1 Kor 7,5). Her er der tale om, at seksuallivet ikke kun er til for børneavlens skyld, det fremgår af en så central bibeltekst som 1 Kor 7. Senere i samme kapitel skriver Paulus, at en ægtemand med god ret tænker på sin hustru, hvordan han kan være hende ”til behag” (1 Kor 7,33), ligesom hustruen tænker på at være sin mand ”til behag” (1 Kor 7,34). Igen ser vi den tydeligt fremhævede gensidighed mellem ægtefællerne hos Paulus.

I flere andre relevante steder ser vi, at Paulus siger noget, som er totalt i modstrid med den

²¹) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 86.

²²) Steffen Kiselberg: *De gamle grækere og den nye mand – Græsk homoseksualisme og platonisk kærlighed i idehistorisk og kønspolitisk belysning*, (Musæum Tusculanum Forlag) København 1982, pp. 37 og 82.

²³) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 118.

græske aristokratiske tænkning: ”Mænd elsk jeres hustruer, ligesom Kristus har elsket kirken og givet sig hen for den ...” og ”Sådan bør også mændene elske deres hustruer som deres egne lemmer” (Efes 5,25; 28). Det er utænkeligt at de gamle græske aristokrati kunne tænke sådan, men Paulus belærer de kristne om noget som er anderledes. Bernadette Brooten mener, at Paulus i 1 Kor 7,4 argumenterer i overensstemmelse med gammel jødisk lov, som anerkender hustruens ret til samleje dels for forplantningens skyld og dels for kvindens egen seksuelle nydelse.²⁴

Omsvinget med Platon

Platon ser kærligheden, eros, sammen med en higen efter det sande, det gode og det skønne. Eros er for Platon en vej til renselse af sjælen for sanselig erotik, til en skuen af den egentlige virkelighed, ideernes verden, hvor udødeligheden og den evige lykke hersker. Der er sjælen befriet fra sit legemlige fængsel. Eros er den enkelte sjæls frelseslære, og den er mere religiøs end erotisk. Ole Thomsen gør gældende, at Platon er den første græske forfatter, der udtrykkeligt ”erklærer, at homoseksuel samkvem, mænds såvel som kvinders, er *mod naturen* (Lovene 636 og 835-842)”.²⁵ Det er den platoniske kærlighed, der er fremtrædende i debatten om kirkelig vielse af samkønnede par. Der fokuseres på venskab og kærlighed, men seksualiteten lever hengemt hos mange, der ønsker en kirkelig vielse for samkønnede par. Det er et påfaldende træk, som forekommer at være tabuiserende. Der er tale om en ideologisering af venskabet løsrevet fra det seksuelle begær og de seksuelle handlinger.

I oldtidens Rom

Homoseksuel adfærd var en græsk specialitet, der blev overført til Rom, skriver Alan A. Lund.²⁶ ”Begrebet ”homoseksualitet” fandtes ikke i det gamle Rom, men nok den handling, som dette moderne begreb betegner, for romerske mænd var biseksuelle. Drengeskærligheden fandtes, men den var af en helt anden karakter end den græske pæderasti”, skriver Aalbæk-Nielsen.²⁷ Allan Lund beskriver de attraktive drenge for pæderastiske forhold i Rom, at de var i alderen 15-18 år.²⁸

²⁴) Bernadette J. Brooten: Naturen, loven og det almindelige – En systematisk analyse av tidlige kristne forestillinger om seksualitet, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, pp. 79-82.

²⁵) Ole Thomsen: Mandligt og kvindeligt i grækernes liv, *Kritik* 65, pp. 11-12.

²⁶) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 179.

²⁷) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 140.

²⁸) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 66.

Pæderastien var populær i Rom, som den var det i Athen og Sparta, men i Rom havde den kun erotisk betydning, hverken æstetisk eller personlig betydning som i det gamle Grækenland. Lovgivningen forbød seksuelt samkvem mellem personer af samme køn, vel at mærke når de var romerske borgere, men det var tilladt romerske mænd at have forhold til unge slaver.²⁹

Fra 225 f. Kr. bliver det imidlertid forbudt ved lov, ”men det hjalp ikke, og i den følgende tid finder man de kendteste navne blandt de homoseksuelle, som f.eks. Cæsar, og i kejsertiden navne som Tiberius, Caligula, Harian, Elagabal og endelig Nero som den, der åbenlyst udstillede sin homoseksualitet”. Sueton (ca. 75-160 e.Kr.) skriver, ”at Nero lod en dreng ved navn Sporus kastre og giftede sig med ham offentligt i overensstemmelse med den almindelige ceremoni ved indgåelse af ægteskab”. Kejser Nero var ifølge de kristne den værste kejser i Rom. Også i Rom var ægteskabets formål børneavl, og det havde intet med kærlighed at gøre. Kærligheden havde andre veje.³⁰

Augustus’ virkninger

Kejser Augustus (63 f.Kr. – 14 e.Kr.) er den første kejser efter kejserdømmets indførelse i Rom. ”Den romerske mand er også biseksuel under Kejserdømmet, og hans begær efter drenge udstrækker sig nu til at begære drenge af fri herkomst og ikke blot sønner af slaver”.³¹ Det førte til samfundsmæssige konsekvenser. Kejser Augustus indså, at der blev født færre børn, ikke mindst i overklassen. Det kunne føre til, at samfundet blev destabiliseret. I år 18 før Kr. indførte kejser Augustus to love. De skulle regulere romernes seksualliv og stabilisere ægteskabet og familien som samfundets bærende element. Formålet skulle være, at folketallet igen skulle begynde at stige. Vi forstår jo af andre sammenhænge, Luk 2,1ff., at kejser Augustus havde gang i det med folketællinger, og man forstår jo baggrunden for kejserens interesse for statistik. Det blev nu en pligt at gifte sig og få børn. Ægteskabsbrud blev straffet. Ungkarles mulighed for at arve blev begrænset, og ugifte kunne få pålagt en særlig skat. Lovgivningen gav enker 100 dage til at blive gift igen, med mindre de var over en vis alder. Fraskilte fik et år til at blive gift igen. Ugifte, enker og fraskilte blev forment adgang til offentlige forlystelser. Ægteskabsbrud og utroskab blev straffet, alt sammen for at fremme børneavlen. Men ”Homoseksualitet blev derimod ikke straffet for det var ikke umoralsk i det biseksuelle Rom”, skriver Aalbæk-Nielsen. Lovgivningen var

²⁹) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 158-159.

³⁰) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 193.

³¹) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 198.

imidlertid ikke effektiv, når det gjaldt om at begrænse antallet af seksuelle forbindelser.³² På juraens og magtens vej blev der kæmpet, men ikke sejret. Befolkningen var optaget af underholdning og begærstilfredsstillelse.

Stoikernes indflydelse

I 2.-4. århundrede e. Kr. sker et omsving så der kommer egentlig moralsk kamp mellem de frie gamle idealer og de nye. Kærlighed og troskab blev nye dyder.³³ De romerske stoikere etablerede en moralsk oprustning for kvindelig kyskhed, ægteskabelig troskab, familiesammenhold og ingen børnedrab. Ægteskabet og børneavl er en pligt. Lykken er at leve dydigt. Prostitution og homoseksualitet forbydes. Stoikernes filosofi om selvbeherskelse førte til, at mændene måtte begrænse sig til ægteskabet. I det følgende så kommer ægteskab, venskab og kærlighed til at høre sammen, og det er stoikernes fortjeneste. Seneca krævede troskab af både manden og kvinden. Ægteskabet skulle holde sammen ved vilje og ikke ved passion. Det er på dette tidspunkt, at man opfinder ringen som symbol på ægteskabet.³⁴

Ægteskabsbrud og skilsmisser var der dog stadig. Mange ægteskaber blev ramt af barnløshed og der måtte "ikke-romere" til for at fylde pladserne i samfundet.³⁵

Samkønnet kult i Rom

Rom kom igennem en moralsk udvikling til det bedre gennem stoikernes positive indflydelse. Senere kom det voksende kristne segment til at få stadig større indflydelse som salt i samfundet. Inden det nåede dertil havde det i perioder set sort ud. Vi tager et eksempel der viser bundniveauet i Rom: Der var kultisk samkønnet sex i Rom. Forfatteren Livius fortæller i bog 39 af sit værk *Fra Byens Grundlæggelse* om Bacchuskulten fra år 186 f. Kr. "Mænd horede oftere med mænd end med kvinder. De, der ikke var indstillet på at begå umoralske og forbryderiske handlinger, blev slagtet som offerdyr og ofret. Kultens højeste bud var at anse alt for tilladt". Det var en kultfest, hvor den berusende vin satte deltagerne i en ekstatiske stemning, som førte til mange forskellige seksuelle handlinger og ikke mindst til samkønnet kultisk sex.³⁶

Bernadette Brooten har påvist, at der også var en vis form for offentlig anerkendelse af

³²) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 198-200.

³³) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 209.

³⁴) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, pp. 230-240.

³⁵) Kai Aalbæk-Nielsen: *Kærlighed i Antikken - I tidens Ånd 1*, (Gyldendal) København 1999, p. 239.

³⁶) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København

kvinders samliv med kvinder lokalt i romertidens Ægypten.³⁷ Bernadette Brooten siger derfor, at Paulus er den første i litteraturen, der sætter en ligeværdig vurdering af samkønnet mandlig sex og samkønnet kvindelig sex i Rom 1. Det er nyt i verdenslitteraturen.³⁸ Det peger i retning af, at Paulus netop viste, hvad han skrev om og at han var kulturelt velorienteret.

Det forekommer i denne sammenhæng relevant at overveje, at Paulus i sine breve skriver ind i en græsk-romersk kultur, hvor han fordømmer homoseksuel adfærd (Rom 1,26-27; 1 Kor 6,9), og hvor han fastholder det sjette bud netop i slutningen af det sjette kapitel i Første Korinterbrev, men hvor han tillige anvender den græske talemåde om, at alt er tilladt på bordskik og spiseregler (1 Kor 6,12 og 1 Kor 10,23).

Homoseksuelle personer og relationer i Rom

Der var homoseksuelle handlinger, men ikke homoseksuelle personer i det gamle Rom, skriver Allan A. Lund.³⁹ Det er sandt, at der ikke specifikt var den homoseksuelle identitet, som er kendetegnet af moderniteten, men det fremgår senere, at der er homoseksuelle personer forstået som personer, der ikke følte lyst og trang til at have seksuelle forhold til personer af modsat køn.

Det romerske begreb ”cinaedus” er en betegnelse for en bestemt umandig, feminin og svanset type. På latin også ofte kaldet ”homo mollis”, skriver Allan Lund. Homo mollis betyder oversat et blødt menneske. Det er et modbegreb til den virile mandighed. En sådan person, en cinaedus, gik ofte i upassende tøj, der hellere passede til kvinder, og en sådan person havde karakteristiske træk, f.eks. at klø sig med blot en finger. ”Cinaedus var af køn nok en mand, men han var en mand, der seksuelt lod sig tage og bruge som kvinde af ”rigtige” mænd, og mentes at nyde det”. Kun undtagelsesvis kunne en cinaedus have sex med en anden cinaedus. En cinaedus havde den seksuelt passive rolle, han lod sig bruge seksuelt oralt eller analt. Biologisk var han en mand, men han havde en kvindelig adfærd, skriver Lund. Han opregner en række latinske begreber på en sådan person; cinaedus, homo mollis, pathicus, semivir eller subacus.⁴⁰

2006, pp. 87-91.

³⁷) Jorunn Økland: Intet nyt under Kristus En dialog med Bernadette Brooten om kvinners ”unaturlige” begjær i antikken, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, p. 131.

³⁸) Dag Øistein Endsjø og Halvor Moxnes: *Naturlig sex?*, i: Halvor Moxnes, Jostein Bjørtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, p. 19.

³⁹) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 13.

⁴⁰) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 183-184.

Allan Lund gør opmærksom på, at det har været diskuteret fagligt, men han henholder sig til det latinske udtryk ”malibria pati”, der frit oversat betyder at lade sig bruge som kvinde. Det peger i retning af, at der i en række situationer er tale om en persontype, der kan ligne det, man i nyere tid har kaldt en ægte homoseksuel mand, altså fysisk set en mand, men med en personlig identitet, der stort set kun tiltrækkes seksuelt af mænd. Lund gør da også rede for, at en romersk mand, dominus, passede seksuelt sammen med 1) en kvinde; 2) en dreng; 3) en cinaedus.⁴¹ Allan Lund beskriver de attraktive drenge for pæderastiske forhold i Rom, at de var i alderen 15-18 år.⁴² En cinaedus er et voksent menneske, og der er her tale om samkønnet sex mellem voksne personer.

Også i Rom fandtes der mandhaftige damer, der havde en seksuel rolle. De blev kaldt ”tribade”, og denne persontype foretog upassende seksuelle handlinger og blev betragtet som en mand i en kvindekrop. Tribaderne, de mandhaftige kvinder, var den ”aktive” seksuelle part i modsætning til de blødagtige mænd, der var den ”passive” part i de seksuelle relationer. Tribaderne kan have aktive seksuelle relationer til begge køn, men de foretrækker seksuelle forhold til kvinder. Tribaderne havde efter Allan Lunds ord ”biseksuel adfærd”. De var mere fleksible end de blødagtige mænd, der var monoseksuelle, dvs. de var alene til den passive del i den seksuelle akt. Der var folk dengang, f.eks. Caelis Aurelius, som betragtede blødagtige mænd og mandhaftige kvinder som mentalt syge.⁴³ Selvom betegnelsen homoseksuel identitet og homoseksuelle personer er en nyere betegnelse, så peger Allan Lunds beskrivelser i retning af en kvindelig mandstype og en mandhaftig kvindetype, som mistænkeligt minder om nogle nutidige homoseksuelle persontyper.

Men også i oldtiden var der mænd, der kun var til kvinder. Kejser Claudius var kun til kvinder. Han var åbenbart en ægte heteroseksuel person ifølge Suetonius’ biografi om ham.⁴⁴

Allan Lund er ikke uvillig til at tale om heteroseksuelle relationer og homoseksuelle relationer i oldtidens Rom. Han opregner de ”A: ”heteroseksuelle” relationer” mellem en fri mand og en pige/kvinde og nogle af oldtidens satirikere regner og forholdet mellem en mandhaftig kvinde og en dreng til denne kategori, og ”B: homoseksuelle” relationer” mellem en mand og en dreng, eller

⁴¹) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 186.

⁴²) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 66.

⁴³) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 196-199.

⁴⁴) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, pp. 193-194.

mellem en mand og en "homo mollis", eller mellem en mandhaftig kvinde og en anden kvinde".⁴⁵

Selvom den modernistiske identitet som homoseksuel rolle er kommet fra slutningen af 1800'tallet, så har der været personer, der ikke følte sig tiltrukket af det modsatte køn i flere årtusinder.

Der var personer disponeret for samkønnet sex i oldtiden

Det, som er trukket frem, viser, at af hovedargumenterne, der har været brugt i debatten for kirkelig anerkendelse af samkønnet sex ikke holder.

Jesus kendte en kategori af mennesker, der var uegnede til heteroseksuelt ægteskab. Det fremgår af Matt 19,11-12. Platon kendte en kategori af mennesker, der var uegnede til ægteskab. Han lader i *Symposium* Aristofanes sige følgende om personer af mandskøn, der begærede personer af samme køn: "Når de bliver voksne bliver de pæderaster, og til ægteskab og børneavl har de ingen tiltrækning af naturen, men de presses imod det af sædvanen. De er imidlertid tilfreds med at leve sammen ugift.⁴⁶ Om den seksuelle praksis siger Platon gennem en af personerne, der taler i lovene i *Lovene*, at når mænd ligger med kvinder for at få børn, er vellysten, som opnås, i overensstemmelse med naturen, men det er imod naturen, når mænd ligger med mænd, og når kvinder ligger med kvinder.⁴⁷

Aristoteles siger i *Den nichomachiske Etik* om mænd, der har seksuelt samkvem med personer af deres eget køn: "Nogle gør det af deres naturlige disposition, mens andre gør det af vane, som de der er misbrugt fra barndommen af.

At der har været mennesker, der ikke følte primær tiltrækning til personer af modsat køn har altid været kendt – og det rejser alvorlig tvivl om motiverne hos fortalere for kirkelig vielse af samkønnede par, når man argumenterer imod den viden, der foreligger.

Askese og børneavl af nød?

Poul Joachim Stender har gjort gældende, at kristne har det forhold til sex, at det handler om skyld, skam og dårlig samvittighed, og at det eneste legitime formål med sexlivet er børneavl. Paulus er skurken, hvis man skal tro Stender, for Paulus lovpriser enlig afholdende stand.⁴⁸ Der er

⁴⁵) Alan A. Lund: *I seng med romerne – Køn og sex i det antikke Rom* (Musæum Tusculanum Forlag) København 2006, p. 195.

⁴⁶) Platon: *Symposium*, 192B.

⁴⁷) Platon: *Lovene*, 636C.

⁴⁸) Poul Joachim Stender: *Med Gud i sengen – En sightseeing gennem Biblens sexliv*, (Unitas) Frederiksberg 2010,

ingen tvivl om, at kirkens historie illustrerer en slagside, og som sådan har Stender et anliggende. Men Stender overser, at Paulus i 1 Kor 7 med sine positive ord om enlig stand skriver ind i en græsk-romersk kulturverden, hvor kejser Augustus gennem lovgivning havde fremsat en pligt til ægteskab og en pligt til børneavl. Paulus' ord om enlig stand er en sikkerhedsventil.

Korint lå i det gamle Grækenland. En af fortællingerne fra den græske mytologi – som har været kendt i miljøerne i det gamle Grækenland - er om den unge mand Hippolytos, som slet ikke var interesseret i erotik, seksualitet og ægteskab. Det ville kærlighedens og seksualitetens gudinde, Afrodite, ikke finde sig i, så den unge Hippolytos endte som et maltrakteret lig. Dag Øistein Endsjø tager det som udtryk for, at i den græske kultur var ægteskabet en pligt, som man ikke ustraffet kunne modsætte sig.⁴⁹ Det er en sådan kultur, Paulus skriver op imod, når han taler om enlig stand.

Troels Engberg-Pedersen overser Paulus' udsagn, som er sagt ind i en kulturverden, der kendte pligten til ægteskab og børneavl gennem kejser Augustus' lovgivning.⁵⁰

Kirsten Busch Nielsen mener, at vi i dag har en anden forståelse af og viden om både homoseksualitet og en række andre menneskelige fænomener end tidligere. Selve ”forestillingen om, hvad seksualitet er i det hele taget, er historisk bundet”. Opfattelsen af homoseksualitet og parliv mellem homoseksuelle er overhovedet først blevet til gennem det seneste århundrede, og det ”samme gælder for resten selve begrebet seksualitet”, skriver Busch Nielsen. Seksualitet er et historisk fænomen, men det betyder dog ikke, at det er ukendt i de bibelske tekster. Det betyder ifølge Busch Nielsen, at ”man ikke kan regne med, at det, en gammel- eller nytestamentlig tekst siger derom, uden videre kan overføres til vor tid”, og det samme gælder udsagn fra kirkehistorien. Der er markante forskelle på dengang og nu: ”Uanset forskelle i kirkehistorien, så har seksualitet i kirkens historie aldrig været opfattet i anden forstand end at seksuelt samkvem mellem mand og kone nu engang var nødvendigt for børneavlens skyld”.⁵¹ Kirsten Busch Nielsen henviser tidligere i sin artikel til Jakob Ballings artikel fra 1996 som belæg for de generaliserende påstande.⁵² Selv om Busch Nielsen med denne reference har belæg for en skævhed i den

pp. 9,14,24.

⁴⁹) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p 9.

⁵⁰) Troels Engberg-Pedersen: Paulus om homoseksualitet, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen*, (Forlaget ANIS) København 1996, pp. 33-55.

⁵¹) Kirsten Busch Nielsen: Lyst og lære - Om homoseksualitet som teologisk tema, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl. *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) København 1996, pp. 64-65.

⁵²) Kirsten Busch Nielsen: Lyst og lære - Om homoseksualitet som teologisk tema, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl. *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) København

teologihistoriske opfattelse af ægteskabet, så er Ballings artikel mere nuanceret end Busch Nielsen lader ane. Op gennem historien har man ladet de bibeltekster, der har et markant erotisk element ude af betragtning, f.eks. Salomons Højsang, men denne erkendelse indebærer, at der i bibelteksterne er stof, der er undertrykt af påvirkningen fra græsk filosofi.⁵³ Busch Nielsen tolker den kristne seksualitets historie på baggrund af den klassisk græske aristokratiske samfunds vægt på børneavl (procreation) og platonisk kropsforagt, og ser bort fra de bibelske skrifter, hvor seksuallivet også har andre legitime formål i kærlighedens fællesskab i ægteskabet. Ifølge Paulus har hustruen legitim råderet over mandens legeme – i modsætning til det græske aristokrati, hvor manden havde ejendomsret over kvinden. Det er ikke bare Paulus, der opfinder gensidigheden. Den ligger indbygget i Den gyldne Regel, og ifølge Jesus er den sammenfattende for hele GT (Matt 7,12).

Der er i de ovennævnte tilfælde tale om en faglighed, der følger de spor, som Foucault fulgte i 1980'erne, men som er forladt af den senere forskning.

Historisk perspektiv: Glimt fra kirkehistorien

Det er ingen tvivl om, at de første kristne, der gik ud i Romerriget for at forkynde evangeliet om, at Jesus fra Nazareth var Israels Messias og tillige hele verdens frelser og herre, mødte modstand. I mødet med den græsk-romerske kultur, måtte den kristne opfattelse af det monogame heteroseksuelle ægteskab tage kulturkampen. De kristne var monoteister, og det var et kulturbrud. De troede på én Gud i modsætning til den græske mytologis gudevrimmel. De var også monogame i modsætning til de græsk-romerske mænds varierede afløb for seksuelt begær. I de første kristnes levede liv var der sammenhæng mellem monoteisme og monogami.

Fra GT er der en grundlæggende regel, der afviser samkønnede handlinger mellem mænd (3 Mos 18,22). Den forekommer også i en juridisk udgave, hvor der er knyttet strafudmåling til (3 Mos 20,13). Men de juridiske love i Mosebøgerne gjaldt Israel i den gammeltestamentlige tidsalder, ikke i dag.⁵⁴

Ingen tvivl om, at GT-teksterne og den jødedom, som Jesus talte ind i, også betragtede børneavl som vigtig. Ikke desto mindre bryder Jesus med dette mønster for sin egen del, og tillige

1996, p. 59.

⁵³) Jakob Balling: Strejflys på ægteskabets kirkehistorie, *Præsteforeningens Blad* 1996/7, pp. 121-127.

⁵⁴) Carsten Elmelund Petersen: Ethiske love, juridiske love, ceremonielle love og renhedsforskrifter - systematik, sammenhæng eller sammensurium i Moseloven? <http://www.see-j.net/index.php/hiphil/issue/view/1>

siger han til disiplene, at det at følge ham kan koste afkald på almindeligt familieliv (Luk 14,23, Matt 10,37), ikke for alle, men for nogle. Derfor spørger disiplene: Vi har givet afkald, hvad får vi så til gengæld? (Luk 18,38-40). Et andet sted siger Jesus, at nogle er uegnede for ægteskab af forskellige grunde (Matt 19,12). Hos ham er der ikke pligt til ægteskab og børneavl. Paulus kræver seksuel afholdenhed før ægteskabet, og dette er i overensstemmelse med jødedommen og tekstmaterialet i GT. Men seksuel afholdenhed før ægteskabet var noget nyt i den græsk-romerske verden, så også der var der kulturkamp.⁵⁵

De første kristne stod i en konfrontation ikke kun i den jødiske verden, hvor de kristne var anderledes end jøderne, hvad angår deres tro. I den græsk-romerske verden var de kristne anderledes, hvad angår deres livsførelse.

Ægteskabsjura

Der er ikke bevis for, at der blev afviklet kristne bryllupper før 300'tallet.⁵⁶ Det er ikke mærkeligt, idet det først er i 300-tallet, at Konstantin den Store giver kristendommen statsanerkendelse. Men i NT er begreber brud, brudgom, bryllup, bryllupsfest (jf. brylluppet i Kana, kongesønnens bryllup mv.), men der gives ikke anvisninger i NT, hvordan ægteskabsindgåelsen skal foregå med vidner mv. for at kunne være juridisk holdbart. Alligevel er det sjette bud og advarsler mod hor, utugt og ægteskabsbrud så massivt repræsenteret i NT, at det forudsættes kendt, hvordan et ægteskab indgås og fastholdes.

John Boswell har i kilder fra middelalderen ment at finde ritualer for en samkønnet vielse efter samme model som datidens ritualer for heteroseksuelle bryllupper.⁵⁷ Men Boswell fejltolker et ritual for indgåelse af broderskab, som om det var en kirkelig anerkendelse af samkønnede partnerskab. I dag er de fleste forskere enige om, at det er en fejlslutning.⁵⁸ Dag Øistein Endsjø omtaler ”Historikeren John Boswells noe upresise sammenligning av kirkelig velsignelse av likekjønnede vennepar i middelalderen med likekjønnede ekteskap” som en af de vigtigste faktorer til de sidste 15 års omsving til fordel for en anerkendelse af samkønnede partnerskaber.⁵⁹

⁵⁵) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p. 43.

⁵⁶) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p. 54.

⁵⁷) John Boswell: *Christianity, Social Tolarence, and Homosexuality*, (The University of Chicago Press) Chicago - London 1981, pp. 4, 92, 128, 277, 333-334, og John Boswell: *The Marriage of Likeness. Same-Sex Unions in Pre-Modern Europe*, (HarperCollinsPublishers), London 1995, pp. x, 115-116, 178-282.

⁵⁸) Jostein Børtnes: Sex og venskap mellom menn i antikken og den tidlige kirken, i: Halvor Moxnes, Jostein Børtnes og Dag Øistein Endsjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken* (Gyldendal Akademisk) Oslo 2002, pp. 174-207.

⁵⁹) Dag Øistein Endsjø: *Sex og Religion – Fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget) Oslo 2009, p. 126.

Det er bemærkelsesværdigt at Boswells fejlslutning har haft en effektiv virkningshistorie, selvom den fagligt set ikke holder.

Luther

Luther er en sammensat størrelse. Luther anerkender ikke, at seksualiteten alene har børneavl som formål. Han anerkender at det naturlige driftsliv rummer mere end det. Tillige reagerer han på at ægteskabet er gjort til et sakramente.

Luther ville tilbage til den bibelske forståelse af ægteskabet som en skaberordning. I *Den Store Katekismus* siger han i forklaringen til det sjette bud, at ægteskabet er rigt velsignet af Gud, og at mennesket i Guds tanke er bestemt for ægteskabet "med undtagelse af nogle få, som Gud har fritaget, fordi de ikke er egnede dertil, eller frigjort ved høje overnaturlige gaver, så at de uden ægteskab kan bevare kyskheden". Ægteskabet og det sjette bud skal ifølge Luther betragtes "ud fra Guds ord". Der er tale om en slet skjult henvisning til samkønnet sex, når Luther taler om "andre skammelige laster, der er udsprunget af foragt for det ægteskabelige liv".⁶⁰

Ninna Jørgensen mener ikke, at spørgsmålet om kirkelig velsignelse af registrerede par kan afgøres ved en duel på skriftsteder, for i så fald vil der være tale om en sværmerisk biblicisme".⁶¹ Det er selvfølgelig svært at vinde den diskussion, når et entydigt bibelmateriale taler imod sagen. Hvad betyder biblicisme? Jørgensen definerer ikke sit begreb, men det gør andre. Kjell Olav Sannes definerer biblicisme som en holdning til Bibelen, som betragter hvert ord i Bibelen som Guds direkte tale til os her og nu. Det drejer sig om en uhistorisk eller måske snarere ahistorisk opfattelse af Bibelen, hvor alt sættes på en lige linje og alt gives samme tidløse vægt og betydning.⁶² Det er næppe nogen, der har denne holdning, som i sin konsekvens går ind for dødsstraf for homoseksuelle handlinger. Jørgensens polemik er derfor usaglig.

Jørgensen gør gældende, at i både GT og NT er både lov og evangelium til stede, og det er det styrende princip i Luthers brug af Bibelen.⁶³ Det er en rigtig iagttagelse, men Jørgensen misbruger Luthers opfattelse af lov og evangelium. Det er bodens nødvendighed, der er forbindelsen mellem

⁶⁰) Martin Luther: *Den Store Katekismus*, København 1996, pp. 79-83.

⁶¹) Ninna Jørgensen: "...med mindre den indbyrdes kærlighed og fred krænkes« Om Luthers syn på Skriften og ceremonierne, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) Frederiksberg 1996, p. 30.

⁶²) Kjell Olav Sannes: *Troens kart – Guds landskap – Grunnlagsspørsmål i dogmatikken* (Universitetsforlaget) Oslo 2008, pp. 121.

⁶³) Ninna Jørgensen: "...med mindre den indbyrdes kærlighed og fred krænkes « Om Luthers syn på Skriften og ceremonierne, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) Frederiksberg 1996, p. 12.

lov og evangelium.⁶⁴ Det mangler.

Nu er det sådan, at De ti bud er stadfæstet af Jesus. Luther anerkender De ti Bud, fordi de er det bedste udtryk for den naturlige lov. På den baggrund foretager Luther ”en dulgt omtale af homoseksuel praksis som en konsekvens af Romerkirkens udbredelse af kyskhedsidealet til andre end dem, der har afholdenhedens nådegave”. Jørgensen får i forbindelse med udlægningen af Det sjette bud i Den store Katekismus skrevet følgende: ”I Luthers Tyskland, derimod, eksisterer der for det første bordeller, som de ugifte unge mænd kan benytte sig af (:uden dermed, efter lovens bogstavelige formulering, at overtræde budet om ikke at bryde ægteskabet!)”.⁶⁵ Det er en yderst formalistisk opfattelse af lovens bogstavelige formulering.

Luther skriver selv om forholdet mellem situationen på jødernes tid og på Luthers egen tid: ”Offentlige horehuse var ikke (som nu) tilladte. Derfor var ægteskabsbrud hos jøderne den mest udbredte form for ukyskhed.⁶⁶ Luthers siger vel blot, at ægteskabet kan brydes på mere end en måde. Jørgensens forsøg på at formilde Luther forekommer ikke overbevisende.

Luther kendte godt samkønnede forhold mellem mænd, og han mener, at Karthäusermunkene havde indført dem. Luther kaldte selv disse arrangementer for ”italienske bryllupper”, og han tog han afstand fra dens slags arrangementer.⁶⁷

Påstanden om at ægteskabet er et sakramente

Ægteskabet er ikke et sakramente. Flere skribenter har i den aktuelle debat antydnet, at hvis ægteskabet kunne anerkendes i kirken, men ikke partnerskabet, så er der tale om en sakramentalisering af ægteskabet. Som modvægt til det og som legitimering af samkønnede parforhold siges, at ægteskabet er en social kontrakt, en borgerlig ordening og et verdsligt anliggende.⁶⁸

Efter luthersk opfattelse er et sakramente et frelsesmiddel indstiftet af Herren Jesus selv under

⁶⁴) Både hos Luther selv og i *Confessio Augustana* tales om bodens nødvendighed. Boden kaldes også omvendelse og består af anger og afløsning jf. *Confessio Augustana* artikel 12.

⁶⁵) Ninna Jørgensen: ”...med mindre den indbyrdes kærlighed og fred krænkes« Om Luthers syn på Skriften og ceremonierne, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, (Forlaget ANIS) Frederiksberg 1996, pp. 23-24.

⁶⁶) Martin Luther: Den store Katekismus, (oversættelse ved Leif Grane) (Credo Forlag), København 1996, p. 80.

⁶⁷) Jf. <http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/80856:Debat--Italiensk-bryllup-uden-Luthers-deltagelse?all=1>

⁶⁸) Provst Johanne Haastrup: Ægteskabet er ikke et sakramente. Gør plads til de homoseksuelle, *Kristeligt Dagblad* 14. april 2010. Biskop Kresten Drejergaard: Rådhus først, kirke så, kronik i *Kristeligt Dagblad* 12. april 2010 og Kresten Drejergaard, i: Laura Elisabeth Schnabel: Skal kirkebrylluppet ud af folkekirken? *Kristeligt Dagblad* 24. april 2010.

hans liv på jorden. Et sakramente er et nådemiddel, hvor Guds ord er det konstituerende, hvortil kommer til et ydre fysisk tegn. I dåben er vandet det ydre fysiske tegn og i nadveren er brød og vin de ydre fysiske tegn. Jesus indstiftede nadveren den første skærtorsdag og efter sin opstandelse gav han en dåbsbefaling.⁶⁹ Jesus gav ingen ægteskabsbefaling. Ægteskabet er ikke indstiftet hverken på Golgata eller udenfor den tomme grav påskemorgen. Det var der jo allerede, inden Jesus kom, og han var selv gæst ved brylluppet i Kana. Jesus bekræfter selv, at ægteskabet er en skaberordning, og han kritiserer sin samtids skriftkloge, at de har tilsidesat skaberordningen.

Ægteskabet er ikke noget sakramente. Det kan undre, at man lægger det frem, som om ægteskabet var et sakramente. Vi har jo et ritual for vielse (bryllup) i Den danske Folkekirke, og i det ritual er der intet sakramentlignende, intet nådemiddel. Ritualet citeret vor Herre Jesus, men det, han siger, er jo en reference til, at ægteskabet er en skabelsesordning. Ritualet citerer Jesu ord: ”Har I ikke læst at Skaberen fra begyndelsen skabte dem som mand og kvinde og sagde: ”Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru ...”” (Matt 19,4-5), og denne reference til 1 Mos 2,24 er ikke det eneste, der peger på, at det er en skaberordning. Ordene fra 1 Mos 1,26-28a indgår i den indledende tekstlæsning”.⁷⁰ Det er Vulgatas latinske ord for *mysterium sacramentum* i Efes 5,33, der er baggrund for, at ægteskabet i 1274 bliver gjort til sakramente i Romerkirken.

Skabelsesberetningens ord om ægteskabet spiller en hovedrolle for forståelsen af ægteskabet i hele kirkens historie. Ægteskabet er indstiftet i paradiset før syndefaldet, og som sådan er det en kirkelig opgave, at forkynde at ægteskabet er indstiftet af Gud.

Det er Gud som Skaberen, der har sat sine skaberordninger ned i verden. Det har aldrig været meningen at vi mennesker selv skal spille gud og forsøge at konstruere nye fundamentale skaberordninger. Det gjorde de gamle grækere, de konstruerede også nogle guder, der passede til; guder med homoseksuel, biseksuel og pæderastisk adfærd. Da de første kristne gik ud i den græsk-romerske verden kunne det ikke blive kompromis, men derimod konkurrence, konfrontation og kamp. Sådan må det nødvendigvis også være i dag.

⁶⁹) Se *Confessio Augustana* artikel 7,9,10,13,14.

⁷⁰) *Gudstjenesteordning for Den Danske Folkekirke – Ritualbog*, København 1992, pp. 94-102